

להכניס רוח לעסקים

אנשי העסקים, שגילו לאחרונה את מדעי הרוח, הבינו שיש לבחון מחדש את האמירה: "אם אי אפשר לחשב את זה, זה לא נחשב". ואני אומר: "אם זה לא חושב, זה לא נחשב" זהר שביט

קולגה שלי שלמדה בחוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל-אביב נסעה לארצות הברית והחליפה מקצוע. תוך שנים ספורות הפכה לאנליסטית בכירה בחברה גדולה. כששאלו אותה לסוד ההצלחה, הסבירה: "זה פשוט מאוד. בחוג לספרות לימדו אותי לקרוא טקסטים, אבל גם לימדו אותי לקרוא בין השורות". כמה פשוט, וכמה נכון: לקרוא בין השורות.

בדיון העתיק על חשיבותם של מדעי הרוח מציינים בדרך כלל את חשיבותם הרבה בהנחלת ובשימור הנכסים הרוחניים של עם, של חברה ושל קהילה. אין ספק שלמדעי הרוח תרומה חיונית במישורים אלה, במיוחד בעידן הגלובלי של המאה העשרים ואחת, שבו מתחדד הרצון לשמור על המבדל ועל השונה. ואולם, למדעי הרוח תפקיד חשוב לא פחות בפיתוח חשיבה חדשנית, יצירתית, ביקורתית וקוראת תגר, זו שמבטיחה את חיוניותם של כל המדעים ושומרת עליהם מפני שביעות רצון עצמית ומפני התנוונות.

עוד בערוץ הדעות :

[על הצביעות בחוק ייבוש עמותות השמאל / צבי טריגר](#)
[נתניהו לא ישתנה. דגל הרווחה יונף בקלפי / איציק שמולי](#)

תלמידים שמשתתפים בקורסים שלי לתואר השני ומגיעים מדיסציפלינות שונות כמו כלכלה, מדעי המחשב או משפטים, מספרים לעיתים קרובות על כך שבניגוד לציפיותיהם, הלימודים במדעי הרוח התבררו כקשים בהרבה מלימודיהם הקודמים.

גלגל הצלה

הקורסים יפתחו לכהל? / תומר ולמר

בכירי מערכת החינוך והמועצה להשכלה גבוהה ידונו בהמלצות ועדה מיוחדת שנועדה להציג פתרונות לאומיים למצב העגום בפקולטות למדעי הרוח. בין ההמלצות, שטרם אושרו: פתיחת הספריות האקדמיות לשימוש חופשי לציבור
[לכתבה המלאה](#)

כשאני מנסה להבין את שורש הקושי, שני גורמים עולים: הקושי להמשיג (לפרש באופן מושגי) את המציאות - והקושי לחשוב מחוץ לקופסה. לימודי הרוח מקנים את היכולת לשאול, לסטות מהתלם, לקרוא טקסטים - לא באופן טכני ומכני - אלא תוך מתן משמעות והקשר. האם הלא-יהודיה, כמאמר הסיפור הידוע, מבררת אצל בנה, "מה שאל אותך המורה היום". האם היהודיה, כמאמר אותו סיפור, מבררת אצלו "מה שאלת את המורה". זו האם של מדעי הרוח.

הפילוסוף היהודי שלמה מימון היטיב לתאר את הדברים באוטוביוגרפיה שלו "חיי שלמה", כאשר הסביר את שיטתו המיוחדת בקריאת טקסטים: "דרך הלימוד על ידי פענוח משמשת עד היום את דרכי המיוחדת", כתב. "כל זמן שאדם רואה עצמו אנוס להרצות את רעיונותיו של מחבר כסדרם הקבוע, אי אפשר לו לומר, שהוא מבין את ספרו. כל זה אינו אלא מעשה הזיכרון". במילים אחרות, הכישורים שמקנים מדעי הרוח אינם תוצר של שינון ושל חזרה על הנאמר, אלא היכולת לקרוא טקסטים ולהמשיג רעיונות.

להפוך מידע לידע

מכל תחומי הדעת אין כמו מדעי הרוח להקנות את היכולת להפוך מידע לידע. לימודי ספרות, היסטוריה או פילוסופיה מפתחים את הספקנות ואת הדמיון היצירתי, כלים שבלעדיהם הידע נשאר מוגבל וקפוא. אנחנו חיים בעידן שיש בו לכאורה נגישות עצומה למידע וכל הרוצה יכול להשיג כל עובדה וכל נתון בהקשת תו אחד בלבד על המקלדת. דווקא בעידן הזה, עידן הנגישות, הופכת היכולת לברור את המידע, להבין אותו ולנתח אותו לחיונית במיוחד.

בשנים האחרונות גוברת ההכרה ביתרון המעשי של מדעי הרוח. בישראל ניתן לכך לאחרונה ביטוי ביוזמה שמטרתה לשלב בוגרים של מדעי הרוח, האמנויות ומדעי החברה בניהול של חברות עסקיות. מנהלי חברות ואנשי עסקים הפנימו את הרעיון שהכשרה במדעי הרוח מעצימה את עובדי החברה ופותחת לפניהם אופקים חדשים. כותרת מאמר שהתפרסם לא מכבר באקונומיסט הייתה: "מה אנשי עסקים יכולים ללמוד מאמנים?" מתברר כי עולם העסקים גילה את האמנות, לא רק כשדה של פעילות

שלחו להדפסה

לשלב את בוגרי מדעי הרוח בעסקים.

אילוסטרציה צילום: index open

לחצו כאן להגדיל הטקסט

פילנתרופית, אלא גם כמקור שאפשר ללמוד ממנו לא מעט דברים, ובהם יזמות, יצירת בידול, חדשנות, דרכים לנהל אנשים שקשה לנהלם והסתגלות לשווקים חדשים.

דוגמה אחת שהובאה במאמר היא התמודדותה של אמנות הציור עם המצאת הצילום. לכאורה, עלול היה הצילום לייתר את הציור. ואולם, האמנות המודרנית ידעה לא לדחות את הטכנולוגיה החדשה אלא לאמץ אותה אל חיקה, תוך שהיא דואגת, בזמן, לבדל בין הצלם החובב לצלם האמן. אנשי העסקים שגילו לאחרונה את מדעי הרוח הבינו שיש לבחון מחדש את האמירה: "אם אי אפשר לחשב את זה, זה לא נחשב". הייתי מציעה להם לאמץ במקומה את האמירה: "אם זה לא חושב, זה לא נחשב".

פרופ' זהר שביט, ראש התוכנית לתואר השני במחקר תרבות הילד והנוער, אוניברסיטת תל-אביב

גולשים מוזמנים להציע טורים במייל הבא: opinions@y-i.co.il

תגיות: [אקדמיה](#) | [אוניברסיטה](#) | [לימודים](#) | [תעסוקה](#)
[חזרה](#)